

DEFINIȚII ȘI MECANISME DE REGLEMENTARE A PROFESIILOR LIBERALE ÎN SUA ȘI JAPONIA

DR., CONF. CERC. NATALIA PERCINSCHI,
CERCETĂTOR ȘTIINȚIFIC COORDONATOR

MIHAIL CIOBANU, CERCETĂTOR ȘTIINȚIFIC

INSTITUTUL NAȚIONAL DE CERCETĂRI ECONOMICE, AȘM

UNUL DINTRE SEGMENTELE PIEȚEI MUNCII CARE ÎN PREZENT CUNOAȘTE O DEZVOLTARE MAI INTENSĂ ESTE CEL AL PROFESIILOR LIBERALE, ACESTEA CARACTERIZĂNDU-SE PRIN MUNCA PE CONT PROPRIU ȘI IMPORTANȚA LOR SOCIALĂ MAJORĂ, FAPT CE NECESITĂ O REGLEMENTARE JUDICIOASĂ DIN PARTEA UNOR INSTITUȚII PRECUM SUNT STATUL, ASOCIAȚIILE PROFESIONALE, PIAȚA.

SUA și Japonia prezintă două exemple concludente de țări în care rolul de bază în reglementarea profesiilor liberele îl joacă diferiți actori instituționali: piața în SUA și organele de stat în Japonia, precum și asociațiile profesionale, acestea având în statele respective un rol diferit.

În cele ce urmează, ne propunem să analizăm aspectele definirii profesiilor liberele, cadrul normativ al practicării acestora, precum și mecanismele de reglementare a activității persoanelor ce practică profesiile liberele în SUA și în Japonia. În acest scop, am utilizat drept surse de cercetare, în special, legile țărilor respective.

Statele Unite ale Americii. În SUA profesiile liberele sunt denumite „profesii învățate” („learned professions”). În mod tradițional, în rândul profesioniștilor liberali erau incluși încă din Evul Me-

diu, când apăruseră primele universități cu facultăți în domeniile respective, medicii, profesorii, avocații și clericii. Prin urmare, termenul „learned profession”, apărut în acele vremuri, indică unul dintre atributele de bază ale profesiilor liberele – pregătirea profesională prin studii prelungite în domeniul respectiv, de regulă, de nivel universitar, în urma căreia se obține licența de a profesa. Un exemplu actual este durată, de regulă, mai mare a studiilor universitare în domeniul profesiilor considerate tradițional liberele decât cea caracteristică altor profesii. Organizarea în asociații profesionale, caracterul intelectual, dedicarea față de societate și clienți sunt alte atribute ale acestor profesii.

Actualmente, o definiție a „profesiilor învățate” se conține în Codul Legilor Federale al SUA. Conform acestuia, un „profesionist învățat” este o persoană care, în exercitarea activității sale, utilizează cunoștințe avansate într-un domeniu al științei sau învățământului care „trebuie să fie dobândite în mod obișnuit printr-un curs prelungit de instruire intelectuală de specialitate” [5]. Utilizarea cunoștințelor avansate necesită judecată, discreție și abilități de analiză, interpretare, deducție a fap-

telor sau circumstanțelor, ceea ce exclude lucrul de rutină fizic, mecanic, manual sau mental. Pentru ca o profesie să intre în categoria celor „învățate”, gradul ei avansat de specializare trebuie să fie deja o cerință standard.

Reglementările profesiilor libere sunt, de regulă, rare și nonfederale, fiind orientate spre consumator, mai puțin spre membrii acestor profesii.

Persoanele care practică aceste profesii sunt scutite de orele suplimentare de muncă. De asemenea, ele nu sunt obligate să aibă un salariu minim, în cazul în care obțin un comision sau salariu nu mai mic de 455 dolari SUA pe săptămână. De aceste scutiri beneficiază și unii profesioniști, precum avocații ocazionali, care nu au studii de specialitate prelungite, însă au o bogată experiență de muncă și demonstrează cunoștințe avansate în domeniul respectiv, la un nivel comparativ cu al persoanelor care posedă asemenea studii [5],[7].

Legislația americană nu limitează persoanele care exercită profesii libere în ceea ce privește publicitatea sau comisioanele primite. Totuși, există unele reglementări specifice, inclusiv privitoare la plățile contingente, mărimea acestora fiind stabilite în cadrul barourilor în conformitate cu jurisdicția statului în care activează persoanele respective.

Practicarea unei profesii libere se poate realiza în 3 forme organizatorico-juridice: întreprindere individuală, întreprindere cu răspundere limitată sau corporație (în cazul corporației are loc separarea veniturilor membrilor de veniturile corporației pentru a reduce răspunderea fiscală totală). Profesioniștii liberali pot fi parteneri sau colaboratori (asociați, precum ar fi angajații ucenici la partener). Partenerii stabilesc prețurile și împart profiturile pe care le-au obținut, pe când asociații sunt primitori de preț și obțin numai un procent al profiturilor [6].

Din cauza absenței armonizării legislației la nivel federal există o disparitate mare a reglementărilor cu privire la profesiile libere. Totuși, majoritatea statelor reglementează activitatea arhitecților, inginerilor, avocaților, profesioniștilor din domeniul sănătății. Una dintre cele mai frecvente cerințe este licența ce autorizează activitatea dată. Birourile („boards”), ce sunt administrate de state, determină condițiile de acces la profesie, regulile de comportament și disciplină. Deși condițiile diferă de la stat la stat și de la profesie la profesie, licențierea nece-

sită: formare specifică, experiență sau ucenicie, examinare proprie, moralitate și probitate.

În particular, dacă ne referim, de exemplu, la tagma avocaților, una dintre reglementări stabilește că un birou de avocați poate fi condus doar de un avocat și poate include în componența sa doar avocați. O altă reglementare, cu referință la remunerarea muncii, stabilește că aceasta depinde direct de rezultatul care este obținut în instanță. O astfel de măsură stimulează concurența avocaților, însă, totodată, ridică semne de întrebare în ceea ce privește independența acțiunilor lor. Profesia de avocat fiind reglementată la nivel de stat, nu la cel federal, în majoritatea statelor sunt înaintate cerințe proprii de examinare pentru admiterea la barou. În atare situație, nu există o recunoaștere reciprocă a examenelor susținute și este necesară susținerea repetată a acestora atunci când avocații pleacă din statul în care și-a susținut examenul, pentru a profesa în alte state din SUA; astfel barourile limitează avocații admiși să activeze numai pe teritoriile lor. Totuși, unele state precum New York-ul au stabilit așa-numitul „principiu de reciprocitate”, conform căruia nu e nevoie de resusținerea examenului de către avocați [3, p.37-38]. Pentru a elimina aceste bariere, este nevoie de uniformizarea standardelor de examinare.

În conformitate cu actul *Truth in Lending Act* [3, pp.72-75], sunt posibile amânări ale plăților clienților către profesioniștii liberali. În asemenea situație, persoana ce practică profesia liberală este pentru clientul său un creditor, deoarece astfel practică tehnici financiare precum un comerciant. Una dintre aceste tehnici este plata în 4 rate, fără costuri suplimentare. Astfel de tehnici par mai legitime (cu referire la dreptul comercial) în cazul unor plăți imediate sau în numerar, a unor reduceri sau atunci când se impun penalități de întârziere a plății, însă ele par incompatibile cu deontologia acestor profesii, fiind în contradicție totală cu practicile comerciale. Există, desigur, și unele excepții de la această regulă – de exemplu, poate fi acceptată propunerea clientului, atunci când acesta și-a exprimat în mod unilateral dorința de a-i plăti profesionistului liberal în mai mult de 4 tranșe. Pentru specialiștii în ortodonție și obstetrică, de exemplu, se poate introduce un proces extins de plăți amânate, cu condiția că aceste plăți nu-i vor crea o povară

suplimentară pacientului. Practica reducerilor de numerar pentru plăți prompte permite clientului să beneficieze de o reducere netă a sumei care poate fi de 2%, 10% sau 15%. Această practică, atractivă pentru client, cu toate acestea, induce unele efecte perverse, inclusiv împărțirea inegală între plătitorii rapizi și plătitorii ce-și eșalonează plata.

Asociația profesională a medicilor și-a exprimat în mod frecvent angajamentul său față de natura necomercială a profesiei medicale și a adoptat dispoziții cu privire la practicile de creditare ale clienților (pacienților). Pe de o parte, onorariile ar trebui să fie proporționale cu serviciul furnizat și cu capacitatea pacientului de a fi în măsură să le plătească, iar pe de altă parte, este interzis să se practice penalități de plată. Aceste reguli, deși sunt contrare normelor cu privire la avocați, sunt întotdeauna în conformitate cu principiile etice ale medicinei, chiar dacă acestea tind uneori să fie ocolite pentru a satisface nevoile financiare ale pacienților.

În medicina liberală americană prețul prestației pentru ajutorul medical este produsul negocierii contractuale private cu asigurătorii privați. Pentru remunerarea medicilor liberali există trei modalități: plata pentru serviciu, capitația (plata după numărul de pacienți) sau salariul. În ceea ce privește relația medicilor cu producătorii de medicamente, legislația americană permite publicitatea cu privire la medicamentele cu prescripție medicală, iar piețele de medicamente fără prescripție medicală și generice sunt, de asemenea, proeminente în alegerea practicienilor medicali. Legea îi obligă pe producătorii de medicamente să dezvăluie relațiile lor cu medicii. Informațiile colectate sunt făcute publice. Statul Minnesota, de exemplu, a fost primul care a impus necesitatea declarației de plăți și cadouri cu o valoare mai mare de 100 dolari SUA [3, pp.93-107].

În afară de aceste prevederi, trebuie de menționat faptul că alegerea medicului de către pacient este condiționată de sistemul de sănătate. Practica profesiilor liberale este deci condiționată încă de anumite reguli manageriale ale asigurărilor private.

După cum se poate observa din cele expuse mai sus, în SUA rolul pieței are o importanță destul de mare pentru profesiile liberale, ele căzând și sub incidența legilor antitrust; atât doar că în cazul

acestor profesii este nevoie de a privi mai atent, mai nuanțat, pe de o parte, pentru a determina mai clar locul unor practici ambigue față de protecția consumatorului și respectarea concurenței, iar pe de altă parte, pentru a nu limita drepturile persoanelor ce practică profesii liberale.

Japonia. În Japonia există doi termeni care se referă la profesiile liberale: „shigyō” („ocupații profesionale”) și „jiyūgyō” („profesii liberale”). Primul termen se referă strict la profesiile liberale, pe când al doilea, pe lângă profesiile liberale, include și free-lancerii.

De regulă, ocupațiile profesionale trebuie să respecte două condiții:

- 1) absolvirea studiilor profesionale de nivel universitar,
- 2) utilizarea exclusivă a locului de muncă/funcției titulare în conformitate cu calificările naționale.

Uneori, în cazul când e dificil de determinat aceste criterii, se folosește judecata socială pentru a stabili dacă o ocupație este sau nu una profesională.

Legislația japoneză, la fel ca și cea din SUA, nu prevede ca persoanele ce exercită ocupații profesionale să aibă un salariu minim. Ea stabilește pentru aceste persoane un sistem discreționar de muncă. Astfel, chiar dacă în contractul de muncă se stabilește care sunt orele de lucru, indiferent de faptul câte ore persoana a muncit realmente, se va considera că a lucrat orele stabilite în contract. Folosirea acestui sistem se datorează faptului că este foarte greu de stabilit instrucțiuni specifice cu privire la alocarea timpului de muncă și realizarea acestor servicii [8],[9].

Nu există vreo lege care să reglementeze ocupațiile profesionale în ansamblu, dar sunt legi aparte pentru unele dintre ele. Activitatea avocaților, de exemplu, este reglementată de *Attorney Act* [2]. Această lege prevede posibilitatea de deschidere a unui oficiu numai în raza teritoriului baroului în care a fost înregistrat. În acest oficiu pot activa doar avocați, practicienii altor profesii nu se admit. Un avocat nu poate face parte din mai multe oficii. Practicarea avocaturii în mod neautorizat este interzisă. Avocații, de asemenea, pot activa în administrația publică în calitate de funcționari publici pe un termen limitat. Ei pot fi în calitate de judecători part-time sau full-time, fără să-și piardă calificarea de avocat. Legea dată mai prevede că pentru a deveni avocat

este nevoie de studii în domeniul juridic, susținerea unui examen de admitere în profesie, precum și stagiul cu durată de 1 an la Institutul de Stagieri și Cercetări Juridice al Curții Supreme, după care avocații pot exercita profesia în mod individual în birourile proprii sau în birouri comune.

Selecția foarte strictă limitează numărul avocaților, ceea ce asigură acordarea unor servicii de calitate înaltă (în cazul SUA, piața are rolul principal). În scopul reducerii concurenței, avocaților nu li se permite să facă publicitate. Astfel este menținut efectivul redus de membri ai baroului și este asigurat statutul elitar al acestuia.

O altă profesie reglementată prin lege este contabilul public certificat. Conform legii Certified Public Accountants Act [4], contabilii publici își pot exercita profesia fie în mod independent, fie într-o societate cu răspundere limitată, dacă se respectă cerințele obligatorii de depunere și capitalul minim, fie formând o corporație de audit (în cazul în care activează împreună mai mult de 5 persoane), în care pot fi și persoane de alte profesii, însă acestea trebuie să constituie cel mult 25% dintre toți membrii corporației și să fie înregistrați la Institutul Japonese al Contabililor Publici Certificați. Contabilii, la fel ca și avocații, trebuie să posede studii în domeniul dat, să susțină un examen de admitere pentru exercitarea profesiei, să acumuleze o experiență de 2 ani până la examen sau după susținerea acestuia. În cazul corporațiilor, contabilii își pot extinde experiența, independența, numărul clienților, dar și capacitatea lor de a presta servicii pentru companiile mari.

O altă ocupație profesională – inginerii profesioniști – este reglementată de legea Professional Engineer Act. Activitatea lor presupune „planificarea, cercetarea, designul, analiza, testarea, evaluarea și/sau ghidarea” privitoare la tehnologiile științifice [1, pp. 1-11]. Legea deosebește două tipuri de ingineri – ingineri profesioniști propriu-zisi și asociați. Doar primii pot deschide un business, pe când cei asociați pot lucra ca angajați la primii. Cea de-a doua categorie include inginerii ce nu au încă calificare, adică sunt ucenici. După ce obțin calificarea, aceștia pot să creeze un business, activând ca ingineri profesioniști propriu-zisi, însă numai după ce trec două etape de examinare. Trecerea de prima etapă de

examinare este suficientă pentru a activa doar ca asociați. A doua examinare poate avea loc numai după o experiență de 4 ani sub mentoratul unui inginer profesionist propriu-zis.

Mai sunt și alte profesii, care sunt reglementate prin intermediul legilor, precum: avocații de patente, dieteticienii, profesioniștii din domeniul sănătății, notarii. În general, profesiile liberale în Japonia au un nivel înalt de reglementare, datorită, în special, organelor de stat, dar și asociațiilor profesionale la nivel regional. Motivul care stă la baza acestor reglementări este obținerea unui nivel înalt al calității serviciilor date pentru societate. Cu regret, aceasta se realizează, uneori, cu prețul reducerii numărului de persoane ce exercită ocupații profesionale raportat la numărul total al populației.

Concluzii. Definițiile profesiilor liberale, formulate în legile SUA și ale Japoniei, subliniază caracterul intelectual și calitatea superioară a muncii prestate. Definiția japoneză accentuează, totodată, necesitatea utilizării funcției/locului de muncă doar conform calificărilor naționale, iar definiția americană evidențiază deosebirea acestor profesii de cele ce presupun lucrul de rutină fizic, mecanic, manual sau mental. În Japonia, persoanele cu profesii liberale nu beneficiază de un salariu minim garantat de stat, iar în SUA aceste persoane pot obține un asemenea salariu doar în anumite condiții. Pentru majoritatea profesiilor liberale sunt obligatorii obținerea licenței de activitate și susținerea examenului de admitere în cadrul profesiei. În reglementarea exercitării profesiilor liberale, SUA se bazează mai ales pe rolul pieței și al asociațiilor profesionale, iar în Japonia atestăm o reglementare mult mai strictă de partea statului și a asociațiilor profesionale. Există diverse structuri organizatorico-juridice acceptate pentru persoanele care practică profesii liberale: întreprinderi individuale, societăți cu răspundere limitată, corporații. În SUA sunt permise legal mai multe modalități de efectuare de către clienți a plăților pentru serviciile profesionale: creditarea în mai multe tranșe, transferul imediat, precum și oferirea de reduceri, în special pentru unele profesii cum sunt cele din domeniul medicinei, aceste modalități de plată fiind însă interzise pentru avocați.

REFERINȚE

1. APEC Engineer Agreement, Attachment 1 Professional Engineers, Japan, 1 March 2014, [Accesat la 11.03.2017], Disponibil: <https://web.archive.org/web/20160123082233/http://www.ieagreements.org/APEC/Documents/Professional%20Engineers%20Japan%20-%20Appendix%201.pdf>.
2. Attorney Act No. 205 of 1949, Amendment: Act No. 87 of 2005, [Accesat la 26.02.2017], Disponibil: <http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?id=1878&vm=04&re=02>.
3. BRAY, Alexandra, La question du statut de profession libérale: Étude comparative France – Etats-Unis (mémoire de recherche), Institut de Droit Comparé de Paris, 2015, [Accesat la 12.03.2017], Disponibil: http://idc.u-paris2.fr/sites/default/files/memoire_alexandra_bay.pdf.
4. Certified Public Accountants Act No. 103 of 1948, Amendment : Act No. 99 of 2007, [Accesat la 14.03.2017], Disponibil: <http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?id=1900&vm=&re=>.
5. Code of Federal Regulations, Learned professionals, 29 CFR § 541.301, [Accesat la 14.03.2017], Disponibil: <https://www.law.cornell.edu/cfr/text/29/541.301>.
6. Comparing Company Types – LLC, S Corp, C Corp and DBA, BizFilings, [Accesat la 04.03.2017], Disponibil: <http://www.bizfilings.com/learn/compare-company-types.aspx>.
7. Fact Sheet #17A: Exemption for Executive, Administrative, Professional, Computer & Outside Sales Employees Under the Fair Labor Standards Act (FLSA), U.S. Department of Labor, Wage and Hour Division, [Accesat la 21.02.2017], Disponibil: http://www.dol.gov/whd/overtime/fs17a_overview.pdf.
8. Laws & Regulations on Setting Up Business in Japan, Japan External Trade Organization, [Accesat

la 25.02.2017], Disponibil: https://www.jetro.go.jp/en/invest/setting_up/laws/section4/page5.html.

9. Minimum Wage Act No. 137 of 1959, Amendment: Act No. 27 of 2012, [Accesat la 15.03.2017], Disponibil: <http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?id=2420&vm=04&re=02>.

REZUMAT

Definiții și mecanisme de reglementare a profesiilor liberale în SUA și Japonia. În articol sunt analizate definițiile profesiilor liberale și mecanismele ce le reglementează în SUA și Japonia, având în vedere faptul că rolul principal în reglementarea lor îl ocupă diferite instituții: piața în SUA și statul și asociațiile profesionale în Japonia.

ABSTRACT

Definitions and Mechanisms Regulating the Liberal Professions in the USA and Japan. In this article are analyzed the definitions of liberal professions and the mechanisms regulating them in the USA and Japan, given that the main role in their regulation is occupied by different institutions: the USA market and state and professional associations in Japan.

РЕФЕРАТ

Дефиниции и механизмы урегулирования либеральных профессий в США и в Японии. В данной статье проанализированы определения либеральных профессий и механизмы их урегулирования в США и в Японии, так как главная роль в их урегулировании занимают различные учреждения: рынок в США и государство и профессиональные ассоциации в Японии.